

Ministerie van Defensie

Plein 4
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Onze referentie
BS2024030304

*Bij beantwoording, datum,
onze referentie en
onderwerp vermelden.*

> Retouradres Postbus 20701 2500 ES Den Haag
de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Bezuidenhoutseweg 67
2594 AC Den Haag

Datum 19 december 2024
Betreft Aanbieding rapport "Tanden voor de Leeuw"

Geachte voorzitter,

Hierbij bieden wij u het rapport "Tanden voor de Leeuw" aan dat door de Nederlandse Defensie Academie is opgesteld. Met dit rapport wordt invulling gegeven aan de uw Kamer toegezegde opvolging van het eerste advies uit het rapport "Grondslag gezocht" van de Commissie van onderzoek LIMC¹. In het rapport worden twee belangrijke thema's behandeld. In de eerste plaats wordt er dieper ingegaan op de vraag in hoeverre het huidige onderscheid van de drie hoofdtaken van de krijgsmacht nog voldoet in een tijd dat informatiegestuurd optreden voor de krijgsmacht essentieel is. Daarnaast wordt er een antwoord gegeven op de vraag wat - binnen de huidige kaders van gereedstelling en inzet - de mogelijkheden en uitdagingen zijn om in de informatieomgeving aan de doelomschrijvingen van de krijgsmacht te voldoen. Wij danken de auteurs van het rapport voor hun heldere analyse, die met hun adviezen handvatten bieden voor de verdere ontwikkeling van het optreden van Defensie in de informatieomgeving.

In het rapport wordt er gesteld dat, om succesvol militair vermogen - bestaande uit een fysiek, conceptueel en mentale component - in de informatieomgeving te ontwikkelen, de krijgsmacht zich daarvoor op alle fronten moet gereedmaken. Ten aanzien van het ontwikkelen van dit militair vermogen trekken de auteurs van het rapport drie belangrijke conclusies:

1. De grondwettelijke taken van de krijgsmacht geven haar een brede opdracht om inzet gereed te zijn voor allerlei soorten vraagstukken. De interne ordening daarvan in hoofdtaken

---

¹ Beleidsreactie onderzoekscommissie Brouwer naar het Land Information Manoeuvre Centre (LIMC), 13 januari 2023, 2023D00613

is nuttig voor intern gebruik, maar doet niks af aan de brede opdracht. De auteurs staan hierbij het gebruik van de doelomschrijving van de krijgsmacht in artikel 97 Gw voor als uitgangspunt voor de overkoepelende taakbepaling, de brede opdracht, van de krijgsmacht.

2. De kenmerken van de informatieomgeving maken dat een strikt onderscheid tussen gereedstelling en inzet niet langer goed hanteerbaar is voor het uitvoeren van activiteiten in de informatieomgeving. In de informatieomgeving heerst immers een permanente situatie van competitie en conflict.
3. Er mist een wettelijke basis voor het handelen van de krijgsmacht in situaties waarin we ons gereedstellen of wanneer we ons in een hybride fase van een conflict begeven. Er is een wettelijke basis nodig om aan die brede opdracht van de krijgsmacht te kunnen voldoen; op dit moment kan er onvoldoende voorbereid en gereedgesteld worden om uitvoering te geven aan een effectieve en geloofwaardige afschrikking, dwang en – ultimo – interventie met gebruik van geweld.

Wij onderschrijven deze conclusies en de implicaties hiervan worden met prioriteit opgepakt. Het eerste begin is hierbij gemaakt; zo wordt er in de Defensienota 2024 onder meer investeringen gedaan in cybercapaciteiten, de digitale transformatie van Defensie en het ondersteunen van Multidomein Operaties (MDO). Naast het maken van deze extra investeringen vergt het ook van ons dat we onze mensen hiervoor opleiden en zo realistisch mogelijk trainen.

Maar een stimulans in enkel de fysieke component is niet genoeg. Het militair vermogen komt pas tot wasdom als wij onze mensen kunnen opleiden en zo realistisch mogelijk kunnen trainen. Om deze gereedstelling te realiseren, is het noodzakelijk de huidige spelregels te herzien. De huidige wet- en regelgeving is voornamelijk ingericht voor vreedstijd, terwijl Nederland zich in een grijze zone tussen vrede en oorlog bevindt. Defensie werkt daarom al aan een herziening van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017 en zijn we intern in gesprek over de brede opdracht uit artikel 97 Grondwet, in plaats van enkel naar de drie hoofdtaken te kijken. Ook werken we aan een gereedstellingswet, die een structurele aanvullende wettelijke grondslag zal bieden waardoor - wanneer nodig en met passende waarborgen omkleed - persoonsgegevens kunnen worden verwerkt bij het gereedstellen en het uitvoeren van staande taken en inzetvormen (cyberveiligheid, Noordzee, etc.) alsook in de hybride fases van een conflict. Het rapport "Tanden voor de Leeuw" biedt een belangrijke basis voor dit wetsvoorstel.

Daarnaast maakt Defensie gebruik van juridische ruimte binnen bestaande kaders. Zo zijn de activiteiten voor interne beveiliging van communicatie- en informatiesystemen binnen het kader van algemeen belang geïntensiveerd vanwege de toegenomen dreiging.

Met bovenstaande acties wordt nader invulling gegeven aan de uw Kamer toegezegde opvolging ten aanzien van het derde advies uit het rapport "Grondslag gezocht". Wij zullen uw Kamer spoedig nader informeren over het wetsvoorstel.

Hoogachtend,

DE MINISTER VAN DEFENSIE

DE STAATSSECRETARIS VAN DEFENSIE

Ruben Brekelmans

Gijs Tuinman